

ARTSDATABANKEN

Årsrapport (2014-2015)

I. Styrets beretning

Artsdatabanken har i løpet av sine ti operative år lyktes i å befeste sin rolle, og har vært leveringsdyktig i henhold til mandatet. Artsdatabanken har etablert seg som en uavhengig og nøytral leverandør av kunnskap om naturmangfold i Norge, har etablert et godt forhold til kunnskapsleverandører og brukere, og har et godt omdømme i samfunnet. Ved å levere pålitelige faktagrunnlag bidrar Artsdatabanken til en betydelig merverdi i samfunnsdebatten om forvaltningen av norsk natur.

I 2014 har styret lagt Stortingets overordnede mål for Artsdatabanken til grunn for sitt arbeid: *«Artsdatabanken skal gi samfunnet oppdatert og lett tilgjengelig informasjon om biologisk mangfold for å sikre et godt kunnskapsgrunnlag for forvaltning, organisasjoner og andre brukere. Artsdatabanken skal også være en pådriver i utviklingen av infrastruktur for innsamling og formidling av data om det biologiske mangfoldet i Norge».*

Artsdatabankens mandat og strategiske plan for perioden 2013-2017 er sentrale styringsdokumenter som blir lagt grunn for målstyringen av arbeidet. Arbeidsoppgaver og ressursbruk i 2014 har vært solid forankret i styrets vedtak knyttet til plan og budsjett, og måloppnåelsen har vært kontinuerlig rapportert til styret gjennom året. Styret er meget tilfreds med gode saksforberedelser, god økonomistyring, oppfølging av styrets vedtak og resultatoppnåelsen i 2014.

Styret registrerer fortsatt stor og økende oppmerksomhet om og etterspørsel etter Artsdatabankens kompetanse, produkter og tjenester. For å imøtekomme økende etterspørsel og bruk, kreves god oppfølging og dialog, både med brukere og samarbeidspartnere.

Artsdatabankens arbeid blir også lagt merke til utenfor landets grenser, noe som har resultert i økt internasjonalisering, bl.a. ved at Artsdatabanken ble invitert med som norsk partner i et EU-prosjekt (EUBON) som skal lage en europeisk internettportal for kunnskap om biologisk mangfold.

Artsdatabankens største utfordring per 2014 er å ha nok intern kapasitet til å håndtere økende etterspørsel. Styret ser at dette kan bli en stadig større utfordring, bl.a. i forbindelse med Regjeringens satsing på «Kunnskapsløft for naturen» som kom på plass i forbindelse med statsbudsjettet for 2015. Styret merker seg med stor interesse at politikere, myndigheter og organisasjoner i denne forbindelse peker på Artsdatabanken som en viktig aktør.

Artsdatabanken har hatt en tilfredsstillende økonomi i 2014, sett i lys av nåværende portefølje. Det er imidlertid svært få «frihetsgrader» i budsjettet. Eventuelle nye oppgaver i 2015 må følges av friske midler eller det må eventuelt foretas omprioriteringer av hva som skal gjøres i 2015.

Styret er meget tilfreds med at både det fysiske og psykososiale arbeidsmiljøet i Artsdatabanken rapporteres å være godt. Dette er et avgjørende viktig fundament for trivsel, produksjon og resultatoppnåelse.

I juni 2013 flyttet Artsdatabanken til nye lokaler i NINA-huset som ligger på NTNUs hovedcampus på Gløshaugen. Flytteprosessen var godt forankret i styret og hos de ansatte, og ble gjennomført effektivt og greit. Evaluering av flytting og det fysiske arbeidsmiljøet foretatt i 2014 viser at de ansatte er meget tilfreds med de nye lokalene.

Høsten 2014 ble det gjennomført en omfattende arbeidsmiljøundersøkelse med hovedvekt på psykososiale forhold ved hele NTNU, inkl. Artsdatabanken. Resultatene er meget positive for Artsdatabankens del, og de ansatte har en god plan for hva det er viktig å ta vare på og hva de skal jobbe for å forbedre.

I 2015 er Artsdatabanken 10 år, og det planlegges å markere dette både i styret, blant de ansatte og i det offentlige rom. Artsdatabanken vil i 2015 fortsette arbeidet med å styrke kunnskapen om mangfoldet av arter og naturtyper, og legge vekt på at kunnskap skal være åpent og fritt tilgjengelig via nettbaserte løsninger. I 2015 vil det være betydelig fokus på flere store leveranser det har blitt arbeidet med over flere år, og som vil ha høy prioritet mht. ressurser. Dette gjelder bl.a.:

- Norsk rødliste for arter 2015
- Versjon 2.0 av type og beskrivelsessystemet Naturtyper i Norge (NiN)
- Nye versjoner av IKT-verktøyene Artskart og Artsobservasjoner

Dette er produkter og tjenester som er etterspurte, har mange brukere og som det vil bli mye oppmerksomhet rundt.

Det foreligger gode muligheter for å videreutvikle Artsdatabankens produkter og tjenester innenfor rammen av det nåværende mandatet. Både nasjonalt og internasjonalt er etterspørselen etter ny kunnskap økende. Dette gjelder ikke minst økologisk kunnskap om naturtyper og naturgoder/økosystemtjenester. Å gjøre eksisterende kunnskap bedre tilgjengelig for alle er også en betydelig utfordring.

Artsdatabanken har imidlertid nådd et punkt hvor både bemanning og økonomi gir lite rom for videre utvikling ut over dagens portefølje. Det blir derfor en viktig oppgave for styret å vurdere strategiske grep for å utvikle Artsdatabankens oppgaver og budsjett videre.

Trondheim 02.03.15

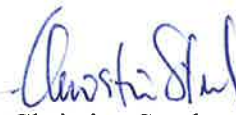
Bror Yngve Rahm
Styreleder

Astrid Brekke Skrindo
Styremedlem

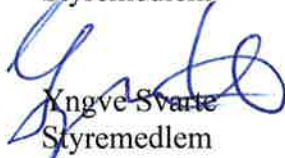
Gro I. van der Meeren
Styremedlem

Christian Steel
Styremedlem

Vigdis Vandvik
Styremedlem

Yngve Svarte
Styremedlem

Toril Loennechen Moen
Styremedlem

II. Introduksjon til virksomheten og hovedtall

Artsdatabanken er en nasjonal kunnskapsbank for naturmangfold som har som hovedoppgave å formidle oppdatert og lett tilgjengelig informasjon om arter og naturtyper. Gjennom innhenting, systematisering og formidling av kunnskap, bygger Artsdatabanken broer mellom vitenskap og samfunn.

Artsdatabanken er underlagt Kunnskapsdepartementet (KD). KD har det overordnede ansvar for Artsdatabankens mandat, oppnevning av styre og tildeling av årlig budsjett. Artsdatabanken er organisert som en egen enhet ved NTNU iht. § 1-4.4 i lov (nasjonalt fellesforetak) av 1. april 2005 nr. 15 om universiteter og høyskoler.

Artsdatabanken utfører også oppgaver på vegne av Klima- og Miljødepartementet (KLD), bl.a. å administrere Artsprosjektet iht. eget mandat.

Rolle

Artsdatabanken er uavhengig og nøytral i forhold til de samfunnssektorer som fatter beslutninger om bruk og vern av norsk natur. Det er svært viktig at kunnskapen Artsdatabanken har ansvar for er faglig objektiv og bidrar til å underbygge Artsdatabankens posisjon som uavhengig og nøytral.

Artsdatabanken skal

- Være en aktiv formidler og leverandør av kunnskap om naturmangfold
- gjøre denne kunnskapen synlig og tilgjengelig for samfunnet
- bidra til formidling av kunnskap på den internasjonale arena

Artsdatabanken samler inn og bearbeider kunnskap fra en rekke kunnskapsprodusenter og dataeiere. Samarbeid og samhandling med disse aktørene er helt avgjørende for at Artsdatabanken skal kunne løse sin samfunnsoppgave. Gjennom dette skal Artsdatabanken systematisere og tilrettelegge kunnskap for ulike brukergrupper og utvikle systemer og produkter som bærer kunnskapen frem til brukerne.

Artsdatabanken skal ha en tydelig brukerorientering. Dialog med brukerne av kunnskapen vi skal formidle skal prioriteres, og det skal skapes tillit til at kunnskapen har god kvalitet og tilfredsstillende anvendelser. Artsdatabanken skal bidra til at kunnskap om naturmangfold blir etterspurt hos aktuelle brukere.

Artsdatabanken skal bidra til å synliggjøre hull i kunnskapen om naturmangfoldet i Norge og være en pådriver for at det blir satt fokus på behov for ny kunnskap. Artsdatabanken skal etablere dialog mellom relevante aktører, bygge broer og skape konsensus om forståelsen av kunnskapsgrunnlaget. Artsdatabanken kan administrere prosjekter som styrker kunnskapen om naturmangfoldet.

Artsdatabanken har ikke forsknings- eller forvaltningsoppgaver. Artsdatabanken skal ikke selv foreta kartlegging i felt eller samle inn biologisk materiale, og heller ikke foreslå eller gjennomføre tiltak knyttet til bruk og vern av biologisk mangfold.

Styret

Artsdatabanken ledes av et styre på 7 medlemmer. Styret hadde følgende sammensetning i 2014:

Bror Yngve Rahm, Norsk industri (styreleder)
vara: Iulie Aslaksen, Statistisk sentralbyrå

Vigdis Vandvik, Universitetet i Bergen
vara: Fridtjof Mehlum, Universitetet i Oslo, Naturhistorisk museum

Gro I. van der Meeren, Havforskningsinstituttet
vara: Kjell Nedreaas, Havforskningsinstituttet

Astrid Brekke Skrindo, Vegdirektoratet
vara: Jan Henning L'Abée-Lund, Norges vassdrags- og energidirektorat

Christian Steel, Samarbeidsrådet for biologisk mangfold (SABIMA)
vara: Anne Breistein, SABIMA

Yngve Svarte, Miljødirektoratet
vara: Gunn Paulsen, Miljødirektoratet

Toril Loennechen Moen, ansattes representant
vara: Arild Lindgaard

Styret er oppnevnt for perioden 2014-2017. De ansatte velger selv periode for sin representant i styret. Styret har det overordnede ansvaret for virksomheten. Styret skal vedta årlige virksomhetsplaner og budsjetter og godkjenne årsrapporter inkl. regnskap. Styret har også ansvar for at årsrapport for foregående år og budsjettforslag for kommende år oversendes KD.

Personale

Artsdatabanken hadde i 2014 følgende personale:

Navn	Stilling	Vilkår
Ivar Myklebust	Direktør	Midlertidig, åremål 2011-2016
Lisbeth Gederaas	Seniorrådgiver	Fast stilling
Nils Valland	Seniorrådgiver	Fast stilling
Stein Arild Hoem	Overingeniør	Fast stilling
Åslaug Viken	Seniorrådgiver	Fast stilling
Skjalg Woldstad	Seniorrådgiver	Fast stilling
Ingrid Salvesen	Seniorrådgiver	Fast stilling
Askild Aaberg Hofsøy Olsen	Overingeniør	Fast stilling
Snorre Henriksen	Rådgiver	Fast stilling
Arild Lindgaard	Seniorrådgiver	Fast stilling
Toril Loennechen Moen	Rådgiver	Fast stilling
Helge Sandmark	Overingeniør	Fast stilling
Beate Horg	Seniorrådgiver	Fast stilling

Wouter Koch	Rådgiver	Fast stilling
John Atle Kålås	Seniorrådgiver	Midlertidig (20 %)
Rune Halvorsen	Seniorrådgiver	Midlertidig (20 %)
Line Kristin Larsen	Rådgiver	Midlertidig
Åshild Stolsmo Viken	Førstekonsulent	Midlertidig
Ingrid Ertshus Mathisen	Rådgiver	Midlertidig
Olga Hilmo	Rådgiver	Midlertidig

Faste stillinger utgjorde i 2014 12,6 årsverk. Midlertidige stillinger utgjorde 3,2 årsverk. Høsten 2014 ble det lyst ut en ny fast stilling (3-årig) innen IKT. Stillingen blir besatt våren 2015.

NTNU Vitenskapsmuseet vedtok 31.08.11 å opprette en 100 % stilling som førstekonsulent (øk-ad) dedikert til Artsdatabanken. Stillingen er forutsatt finansiert av den overhead Artsdatabanken betaler til NTNU for administrative tjenester. Else Johanne Svorkås er permanent overført til denne stillingen, og har fra 01.05.12 hatt kontor plass i Artsdatabanken.

I tillegg arbeidet 4 innleide konsulenter i 2014 i vårt arbeidsmiljø, 3 av disse på IKT-området. Innleide IKT-konsulenter har til sammen utført ca. 1,7 årsverk i 2014.

Økonomi (se også kap. IV og V)

Artsdatabanken er i all hovedsak finansiert via statsbudsjettet. Artsdatabankens budsjett i 2014 var kr. 61.261.766. Følgende tildelinger fremgår av departementenes budsjettproposisjoner.

KD:

Kap. 280 Felleseiningar, post 51 Drift av nasjonale fellesoppgåver   Kr. 25.773.500

KLD:

Kap.1410 Miljøvernforskning og miljøovervåking, post 54 Artsprosjektet Kr. 30.000.000
Av dette var kr. 25.000.000 knyttet til Artsprosjektet.

Utover disse bevilgningene mottok Artsdatabanken i 2014 også mindre beløp både til drift og prosjekter fra Landbruks- og matdepartementet (kr. 250.000), Norges vassdrags- og energidirektorat (kr.400.000) og Miljødirektoratet (kr. 1.870.000).

Artsdatabanken er partner i det nasjonale infrastrukturprogrammet Norsk marint datasenter (NMDC) som er finansiert av Norges forskningsråd og ledet av Havforskningsinstituttet. Artsdatabanken mottok i 2014 kr. 260.000 i partnerbidrag.

Den eneste aktiviteten i Artsdatabanken som ikke er finansiert via statsbudsjettet er deltagelsen i EU-prosjektet EUBON (European Biodiversity Observation Network). I perioden 2013 – 2017 mottar Artsdatabanken ca. kr. 950.000 fra EU, via det naturhistoriske museet i Berlin som leder konsortiet.

III. Årets aktiviteter og resultater (2014)

Målområde 1: Tilstand og utvikling i norsk natur

Hovedmål: Artsdatabanken skal være sentral i formidlingen av tilstand og utvikling i naturmangfoldet

Norsk rødliste for arter

Rødlista er etablert som et viktig faglig grunnlag for en kunnskapsbasert forvaltning, og har høy aksept i ulike fagmiljøer og hos allmennheten. Norsk rødliste for arter skal foreligge i revidert versjon november 2015.

Hoveddelen av revisjonen ble gjennomført i 2014. Revisjonen ble gjennomført i henhold til gjeldende versjon av IUCNs retningslinjer for rødlisting (v. 11, 2014). Revisjonen omfatter alle arter og artsgrupper der det foreligger tilstrekkelig kunnskap til å foreta en revidert vurdering. Antallet arter som er vurdert vil bli om lag 21 000 arter.

Arbeidet med vurdering av artene er organisert i 25 ekspertkomiteer, og 100 personer fra de fleste relevante vitenskapelige institusjoner har deltatt i arbeidet.

To ekspertgrupeledere har gått av med pensjon siden forrige revisjon i 2010, og det har ikke vært mulig å finne erstattere for disse. Derfor blir ikke artsgruppene spretthaler, armfotinger, pigghuder og kappedyr revidert denne gang. Disse artsgruppene har til sammen 62 rødlistearter. Mangel på ønsket kompetanse medfører også at artsgruppen parasittveps (50 rødlistearter) ikke blir revidert. Kunnskap innhentet gjennom Artsprosjektet har bidratt til mer kunnskap om arter som har vært vurdert tidligere og at noen flere arter kan vurderes.

Artsdatabanken har hatt en vesentlig mer aktiv rolle i forhold til ekspertgruppene enn tidligere. Alle ekspertgruppene mottok en evaluering av vurderingene fra 2010 og konkrete tilbakemeldinger på arbeidet som er gjort denne gangen. For flere artsgrupper har dette medført at en stor andel av rødlisteartene har fått endret kategori i rødlista. For de aller fleste artsgruppene har dokumentasjonen også blitt vesentlig forbedret. Det er også verdt å nevne at det for enkelte artsgrupper ikke har vært behov for store endringer.

Artsdatabanken har i perioden 2012-2014 samlet inn og systematisert kunnskap om rødlisteartenes habitatkrav gjennom utlysning av tilskudd til formålet. Detaljert kunnskap om artenes krav til leveområde er nyttig som bakgrunnsinformasjon og dokumentasjon for rødlistevurderingene i tillegg til at det gir muligheter for overordnede sammenstillinger av kunnskap. Data fra dette arbeidet vil bli publisert i 2015, og omfatter detaljert habitatinformasjon om de fleste arter knyttet til skog og kulturmark. Dataene blir også en viktig komponent i økosystemprosjektet.

Fremmede arter

Artsdatabankens arbeid med risikovurdering av fremmede arter har stor interesse hos sentrale brukere (forvaltning, organisasjoner), og er et viktig kunnskapsgrunnlag for naturmangfoldlovens bestemmelser om fremmede arter. Stor interesse fra media har resultert i mange oppslag i riksdekkende kanaler.

Vårt arbeid med fremmede arter har også generert stor aktivitet i enkelte fylker, og i flere av disse har vi bidratt med kursing i verktøyene Artskart og Artsobservasjoner. Dette for å sikre at kartleggingsdata knyttet til fremmede arter blir registrert sammen med andre relevante data. Vi anser det som viktig at Artsdatabanken er ute og møter brukerne av våre produkter og

tjenester, noe som blir bekreftet av den økte andelen av observasjoner av fremmede arter som nå ligger inne i Artskart.

Artsdatabanken gjennomførte våren 2014 en brukerundersøkelse der de viktigste brukere av informasjon om fremmede arter ble forespurt om gode innspill til neste risikovurdering som er planlagt lansert i 2017. Det kom tydelig fram i denne brukerundersøkelsen at det er et klart ønske om at Artsdatabanken gjennomfører en full revisjon av risikovurderingen av alle artene hvor kunnskapsgrunnlaget er tilstrekkelig. Bakgrunnen for dette er et ønske om en forutsigbar og kontinuerlig prosess hvor status for økologisk risiko til de fremmede artene oppdateres jevnlig.

I 2014 ble det lagt ned mye arbeid i å planlegge prosessen frem mot revisjon av risikovurderingene i 2017, der også resultatene fra brukerundersøkelsen har blitt viet oppmerksomhet. Prosessen er godt forankret i styret.

Økologiske risikovurderinger er et viktig verktøy for en god forvaltning, og resultatene er en kilde til kunnskap for relevante samfunnsaktører og for allmennheten. Som et resultat av Miljødirektoratets behov for reorganisering av ulike risikovurderinger, har Artsdatabanken inngått en samarbeidsavtale med Vitenskapskomiteen for mattrygghet (VKM). Denne avtalen regulerer avgrensning av VKMs og Artsdatabankens oppgaver og skal bidra til at partenes kompetanse innen temaet fremmede arter utnyttes på best mulig måte.

Økosystemprosjektet

I Artsdatabankens strategiske plan står det i målbildet for 2017: "Artsdatabanken har en tydeligere økologisk tilnærming i arbeidet med å styrke kunnskapen om naturmangfoldet i Norge", og under hovedmål 1 heter det at "Artsdatabanken skal bidra aktivt til nytenking og fokus på økologiske tilnærminger i formidlingen av tilstand og utvikling i norsk natur".

Bakgrunnen for en tydeligere økologisk tilnærming i de nærmeste årene er samfunnets og beslutningstakers behov for å få et bedre kunnskapsgrunnlag når det gjelder hvilke økologiske sammenhenger og mekanismer som "styrer" tilstanden og utviklingen i norsk natur og hvordan disse påvirkes av samfunnet og politikken.

Konkret må nevnes kunnskapsbehovet for håndheving av Naturmangfoldloven og kunnskapsbehovet knyttet til Norges bidrag overfor det internasjonale naturpanelet (IPBES). I tillegg kommer anbefalingene i NOU 2013:10 "Naturens goder- og verdier av økosystemtjenester" der det bl.a. pekes på behovet for å styrke og formidle kunnskap om biologisk mangfold, økosystemfunksjoner og økosystemtjenester og sammenhengen mellom disse.

Artsdatabanken gjennomførte i 2014 et eget økosystem-prosjekt for å konkretisere hvordan Artsdatabanken kan styrke sin økologiske profil og følge opp målene i strategisk plan.

Dette ble gjennomført som et internt pilotprosjekt, som utredet ulike muligheter for å bygge opp en nødvendig infrastruktur for økologiske data i Artsdatabanken, samt hvordan denne type kunnskap kan formidles.

Pilotprosjektet foreslo 3 mulige tiltak for 2015:

1. Etablere en nasjonal «Trait Bank» (egenskapsbank) i regi av Artsdatabanken

2. Strategisk formidlingsprosjekt – pilot med økosystemfokus (marint/hav)
3. Kompetansetiltak for Artsdatabankens ansatte – heldagskurs i NiN 2.0

Det ble også foreslått mulige fremtidige satsinger som forutsetter tilstrekkelige ressurser. Tema her var «Økologiske grunnkart» og videre utbygging av innhold i en egenskapsbank.

Målområde 2: Infrastruktur for dataflyt og formidling

Hovedmål: Artsdatabanken skal være drivende i utviklingen av nødvendig infrastruktur for innsamling, bearbeiding og formidling av data om naturmangfoldet i Norge

Artskart

Den nettbaserte karttjenesten Artskart er en meget viktig kilde til stedfestet informasjon om forekomst av arter, og har mange brukere i forvaltning, forskning og organisasjoner.

I 2014 ble arbeidet med å kvalitetssikre og tilrettelegge artsdata som forvaltes av universitetsmuseene, forskningsinstitusjoner, konsulentfirmaer, forvaltningsorganer og frivillige organisasjoner videreført. Data gjøres tilgjengelig både nasjonalt og internasjonalt samarbeid med GBIF-Norge. Artskart har vært avgjørende viktig for at data fra universitetsmuseene og andre forskningsinstitusjoner har blitt åpent og fritt tilgjengelig.

Ved årsskiftet 2014/2015 var det registrert 19 mill. artsfunn fra 34 dataeiere (totalt 126 databaser) med over 30 000 arter. Dette gjør Artskart til en sentral nasjonal infrastruktur.

I 2014 har Artsdatabanken arbeidet videre med versjon 2.0 av Artskart 2 og er kommet et langt stykke videre. Det er i denne sammenheng innhentet synspunkter fra sentrale brukergrupper, slik at nye funksjonalitet er iht. brukernes behov og ønsker. Data fra den nye betaversjonen leverer data til bl.a. Miljødirektoratet gjennom et teknisk grensesnitt (API). Den nye fullversjonen av Artskart 2.0 skal lanseres i 2015.

Artsobservasjoner

I samarbeid med SABIMA og medlemsorganisasjonene har vi fortsatt arbeidet med folkelig medvirkning i rapportering av observasjoner via registreringsverktøyet Artsobservasjoner. Det er lagt inn 1,9 mill. nye artsfunn i løpet av 2014. Ved årsskiftet 2014/2015 var det 11,8 mill. observasjoner i databasen.

Vi har hatt økt fokus på å tilrettelegge for at profesjonelle brukere rapporterer sine observasjoner. Utvikling av en ny versjon av Artsobservasjoner har pågått gjennom hele 2014. Dette er et samarbeid med den svenske ArtDatabanken, og en ny versjon skal lanseres våren 2015.

Også Artsobservasjoner har i dag en sentral plass i den nasjonale dataflyten knyttet til data om forekomst av arter, og verktøyet har bidratt til en betydelig mobilisering av viktige data.

Norsk marint datasenter (NMDC)

Artsdatabanken har som en av 17 norske institusjoner deltatt i arbeidet i prosjektet. NMD er et infrastrukturprosjekt finansiert av Norges forskningsråd, og ledes av Havforskningsinstituttet.

Vår hovedinnsats i 2014 har vært deltakelse i beskrivelse av standarder, protokoller og dataformater som fremmer interoperabilitet i dette datamobiliserings- og datadelingsnettverket. For å levere marine datasett som Artsdatabanken har tilgang på, har vi arbeidet mye med utvikling og konfigurering av teknisk infrastruktur som muliggjør online dataformidling til NMDCs infrastruktur og tjenester. Artsdatabanken leverer data etter Darwin Core standarden gjennom REST-baserte APIer. Tilrettelegging av marine datasett vil fortsette i 2015.

Navn og taksonomi

Artsdatabankens navneregister Artsnavnebasen skal være primærkilden for norske arters taksonomi og nomenklatur. Et oppdatert online navneregister er et viktig verktøy for forskningsmiljøer, forvaltningsinstitusjoner og frivillige organisasjoner. For Artsdatabanken utgjør Artsnavnebasen ryggraden for all informasjon om norske arter og inneholder nå aksepterte vitenskapelige navn for alle arter som er observert i Norge.

Artsnavnebasen inneholder totalt 149 500 vitenskapelige navn og 28 156 norske navn på bokmål og nynorsk, derav navn på 44 000 arter observert i Norge (dette kan inkludere arter observert i tid og rom, og som ikke nødvendigvis finnes her i dag.) Lister som ble importert i 2014 er vitenskapelige navn på blant annet mikroalger og flere parasittvepser, flatormer, rundormer og poredyr, samt arter rapportert av kartleggingsprosjektene i Artsprosjektet.

I tillegg til de norske artene vil også alle øvrige arter som finnes i norske vitenskapelige samlinger inkluderes, med deres aksepterte navn og benyttede synonymer, gjennom et samarbeid med universitetsmuseene.

Våre nett-tjenester på navn samt funksjonaliteten for import av navnelister til navneregisteret er forbedret. Det er utviklet et enda bedre listesøk som kan benyttes under import av lister til registeret og av alle som skal levere data til Artsdatabanken og trenger sjekk av navnene i artslistene sine. Avansert søk på navn vil videreutvikles i tilknytning til Artsdatabankens totale digitale informasjon og søk. Formidling av navneregisteret og dets innhold mot relevante brukere vil bli prioritert fremover.

Det er inngått samarbeidsavtaler mellom Artsdatabanken og institusjonene til de 23 oppnevnte navneredaktørene og redaktørene er gitt opplæring i bruk av Artsnavnebasens innleggingsapplikasjon.

Det er gjennomført en høringsrunde for norske navn på skrukke troll og vannlevende teiger.

Arter på nett

«Arter på nett» ble opprettet som et eget prosjekt fra januar 2013 på bakgrunn av en engangstildeling på to millioner kroner fra Kunnskapsdepartementet over Statsbudsjettet for 2013 og med bidrag på 1,15 millioner kroner fra Miljøverndepartementet gjennom Artsprosjektet.

Målet med «Arter på nett» er å gi ulike brukergrupper enkel tilgang til kvalitetssikret og oppdatert informasjon om alle de om lag 42 000 artene som finnes i Norge. Tjenesten skal samle, generere og åpent dele data som er kvalitetssikret av redaktører.

Den tekniske løsningen er utviklet internt i Artsdatabanken (prosjekt «Databanken») mens Artsprosjektet har bidratt med sommerfugldata gjennom en samarbeidsavtale med NHM,

UiO. Det gode samarbeidet med, og innspill fra NHM sine sommerfuglekspertter har bidratt til at vi nå har en fleksibel løsning, som kan favne alle typer data for alle artsgrupper. Som et minimum skal det på sikt finnes et godt artsbilde og et kort, lettfattelig sammendrag om alle artene på norsk og engelsk, men det åpnes for et bredt spekter av data, som for eksempel:

- foto, plansjer, tegninger, illustrasjoner, film, lyd
- bestemmelsesnøkler
- tekst i form av artsbeskrivelser m.m.
- strukturerte data (f.eks. egenskaper ved arter og art-art eller art-habitat-koblinger)
- tilrettelagt innhold fra bøker, rapporter, artikler (f.eks. flora, fuglehåndbøker osv.)

Artsdatabanken jobber under prinsippet om at data som er fremkommet gjennom tilskudd fra offentlige midler skal være fritt tilgjengelige for offentligheten gjennom åpne Creative Commons-lisenser. Dette gjelder også foto og film som gjøres tilgjengelig gjennom «Arter på nett».

Et annet grunnleggende prinsipp er at dataprodusentene selv er eiere av sine data, mens Artsdatabanken stiller den tekniske infrastrukturen til rådighet. Dette omfatter både dataproduksjons- og datalagrings-system (datahotell), formidling, i hovedsak via Artsdatabankens nettside, og distribusjon av data tilbake til dataeiere eller andre aktører.

For å ivareta den faglige kvaliteten oppnevnes redaktører for de ulike artsgruppene. Redaktørene skal ha et overordnet blikk på innholdet i sin artsgruppe, på alle taksonomiske nivå. Dette inkluderer å kvalitetssikre innholdet og å diskutere og finne løsninger i eventuelle faglige uenigheter. Primært ønskes redaktører med tilknytning til vitenskapelige institusjoner.

Viktige arbeidsoppgaver i 2014 har vært å:

- videreutvikle den tekniske løsningen, både for dataproduksjon og visning. Visningsløsningen (frontend) var planlagt ferdig til lansering av Artsdatabankens nye nettside, men funksjonaliteten til de digitale nøklene måtte prioriteres ned til fordel for nettsidene. Nettløsningen til «Arter på nett» ble derfor lansert i en Beta-løsning samtidig med lanseringen av Artsdatabankens nye nettsted i oktober 2013. Lansering av fullversjonen av «Arter på nett», med nøkkelfunksjonalitet, er berammet til vår 2014.
- lyse ut tilskudd til å gjøre artsinformasjon tilgjengelig på nett. Ti prosjekter fra sju ulike vitenskapelige institusjoner i Norge fikk tildelt midler for følgende artsgrupper: insekter (ordensnøkkel), humler, broddveps, boblesnegler, moser, lav, plantevepser, stilksporesopper, muslingkreps og kulturmarksplanter.
- oppnevne redaktører og avklare redaktørrollen. Seks redaktører fra tre vitenskapelige institusjoner ble oppnevnt i 2014. Disse søkte om redaktørrollen samtidig med at de søkte om tilskudd til å gjøre artsinformasjon tilgjengelig. Det er gjennomført en redaktørsamling.
- opprette kontakt og utvikle samarbeid med andre aktører i Norge og internasjonalt som også gjør artsinformasjon digitalt tilgjengelig. Viktige internasjonale aktører er blant annet Encyclopedia of Life, ArtDatabanken og Riksmuseet i Sverige.

Databanken

Målet med «Databanken» har vært å utvikle et datavarehus og en portal for Artsdatabankens egne og eksterne data om arter og naturtyper. Artsdatabankens mange portaler inn til ulike typer data var forvirrende og kompliserende for brukeren. Med dette prosjektet skulle det

tenkes nytt, fornyes og skapes en mer brukervennlig, helhetlig og tiltalende løsning der våre brukere enkelt kunne finne etterspurt data om arter og naturtyper.

«Databanken» ble etablert som et eget prosjekt med oppstart i januar 2012 og har i løpet av 2013 nådd sine overordnede mål:

- et system for digital innholdsforvaltning - Content Management System (CMS), dvs. et produksjons- og lagringssystem for tekst, mediaelementer som for eksempel bilder, referanser og strukturerte data som er uavhengige av våre andre fagspesifikke databaser, er utviklet og tatt i bruk.
- et Datavarehus for å håndtere data fra ulike kilder, både interne og eksterne, nasjonale og internasjonale, er utviklet, fylt med data og tatt i bruk.
- rutiner og funksjonalitet for god dataflyt, er utviklet. Det er lagt ned stor omtanke rundt de tekniske løsningene og rutiner for dataflyt slik at denne skal være fleksibel, enkel og rask både internt og til eksterne brukere.
- ansvaret for drift og videreutvikling av de tekniske løsningene er overført til IT-teamet ved Artsdatabanken
- ansvaret for nettløsninger og brukertesting er overført til Artsdatabankens nettgruppe
- ved årsskiftet 2013/2014 er en IT-konsulent leid inn på prosjektet for å videreutvikle rutiner for import og vask av artsnavn. Når dette oppdraget er fullført våren 2014, vil prosjektet avsluttes.

Målområde 3: Ny kunnskap

Hovedmål: Artsdatabanken skal bidra til å fremskaffe ny kunnskap om naturmangfoldet i Norge

Artsprosjektet

Artsprosjektet er i sin helhet finansiert av Klima- og miljødepartementet. Det leveres en separat årsrapport for Artsprosjektet til KLD (vedlegg 1). Det henvises til denne for informasjon om Artsprosjektets fremdrift.

I og med at KD bevilger midler til Forskerskolen i biosystematikk og infrastrukturen Norwegian Barcode of Life via Forskningsrådet, inkluderer vi her tekst om dette hentet fra Artsprosjektets årsrapport.

Forskerskolen i biosystematikk

Forskerskolen i biosystematikk (ForBio) er et tverrinstitusjonelt samarbeid mellom de fire naturhistoriske universitetsmuseene i Norge og er finansiert gjennom støtte fra Klima- og miljødepartementet (Artsprosjektet) og Kunnskapsdepartementet sin satsing på universitetsmuseene (NFR/UNIMUSEER). ForBio bringer små og fragmenterte fagmiljøer, og studenter og eksperter, sammen i en nettverkbasert forskerskole og har nå over 260 medlemmer fra nordiske land. ForBio har i 2014 holdt over 20 praktiske og teoretiske kurs, blant annet i samarbeid med DEST (Distributed European School of Taxonomy), og arrangert en nordisk konferanse i biosystematikk i Tromsø (24.-26.februar).

Kunnskapsdepartementet har signalisert at de vil bevilge midler til videreføring av forskerskolen i biosystematikk i fem år. Det er også satt av ressurser fra Klima- og

miljødepartementet på Artsprosjektet sitt budsjett i 2014 til videreføring av forskerskolen. Artsdatabanken og Forskningsrådet vil samarbeide om en felles utlysning våren 2015.

Samarbeid med Norwegian Barcode of Life

Norwegian Barcode of Life Network (NorBOL) er et nettverk av norske forskningsinstitusjoner som samarbeider med det internasjonale programmet iBOL (International Barcode of Life) om DNA-sekvensering og kuratering av data fra norske arter i BOLD-databasen (Barcode of Life Data Systems). Artsdatabanken har i flere år støttet dette nettverket med midler fra Artsprosjektet, da det anses som en grunnleggende viktig infrastruktur innen biosystematikk og for anvendelser av artsinformasjon i samfunnet. Arbeidet har fått et betydelig løft fra 2014 da Forskningsrådet har innvilget støtte til etablering av en nasjonal infrastruktur for DNA-strekkoding. Arbeidet er også støttet med tilskudd fra Artsdatabanken (Artsprosjektet) i 2014.

Den nasjonale infrastrukturen for DNA-strekkoding har hatt et aktivt første år med kompetansebygging og nettverksbygging, bl.a. med ansettelse og opplæring av en «barcode manager» ved hvert av universitetsmuseene. Prosjekter som innvilges tilskudd til kartlegging fra Artsprosjektet skal, i nært samråd med NorBOL, gjøre et utvalg av innsamlet materiale tilgjengelig for DNA-strekkoding. NorBOL har i 2014 bidratt med veiledning i bruk av metoden og koordinering av arbeidet med DNA-sekvensering av arter samlet inn gjennom Artsprosjektet. Dette arbeidet inkluderer kvalitetssikring av innsamlet referansemateriale (taksonomiske bestemmelser, kuratering av voucher, uttak av DNA-prøver for vevsamling), koordinering av DNA-sekvensering og kuratering av data i BOLD-databasen. Hittil er det ca. 16 000 individer fra rundt 5100 arter i Norge sendt til det internasjonale strekkodingscenteret i Guelph i Canada for sekvensering og videre innlegging i BOLD-databasen. Rundt 70 prosent av alt materiale som er sendt inn til DNA-strekkoding i 2014, og antakelig totalt nærmere 4000 arter i referansebiblioteket, har opphav fra kartleggingen i Artsprosjektet.

Naturtyper

Videreutvikling av Naturtyper i Norge

Typesystemet *Naturtyper i Norge* (NiN) er det sentrale verktøyet for Artsdatabankens arbeid med naturtyper, økosystemer og økologi. NiN er et faglig grunnlag for rødlista for naturtyper, samt et sentralt verktøy i arbeid med rødlisting av arter og risikovurdering av fremmede arter.

Videreutvikling av NiN til versjon 2.0 ble startet i 2012 med professor Rune Halvorsen, NHM-UiO som prosjektleder og Artsdatabanken som sekretariat. Endringer og faglige grep behandles av et vitenskapelig råd bestående av våre fremste fagpersoner på området. Det er gjennomført flere runder med brukerdiallog med sentrale aktører. Artsdatabanken bidrar i ulike prosesser som er knyttet til NiN, herunder basiskartlegging av verneområder, utvikling av veileder for kartlegging av naturtyper (begge i regi av Miljødirektoratet), MAREANO og drøftinger med landbruksforvaltningen om anvendelse av NiN innenfor skogsektoren. NiN 2.0 vil lanseres like etter påsken 2015.

I tillegg til NiN 2.0, vil det lanseres en egen kartleggingsveileder for NiN. Dette er et eget prosjekt som løper parallelt med NiN 2.0 og vil lanseres samtidig. Dette arbeidet skjer i nært samråd med de ansvarlige for basiskartleggingen av verneområder i regi av Miljødirektoratet, da disse har den mest omfattende praktiske anvendelsen av NiN-systemet pr. dato.

I løpet av 2014 ble det også klart at Klima- og miljødepartementet arbeider for at NiN skal bli det verktøyet som skal ligge til grunn for fremtidig kartlegging av norsk natur, og at dette også har støtte i andre sektorer med ansvar for kartlegging av natur.

NiN ble også tema i representantforslag fra stortingsrepresentantene Lundteigen og Arnstad om en kunnskapsbasert forvaltning, og det ble foreslått at NiN skal legges til grunn for all offentlig finansiert kartlegging av naturtyper. Dette fikk bred støtte i behandlingen av saken i Stortingets energi- og miljøkomite og når saken ble debattert i Stortinget (januar 2015).

Stortinget peker også på Artsdatabanken når det gjelder utvikling av verktøy for praktisk kartlegging av natur, lagring og kvalitetssikring av data om naturtyper, og tilgjengeliggjøring av data for ulike brukere. Det må forventes at Artsdatabanken allerede fra 2015 vil få nye oppgaver knyttet til dette. Det er avgjørende viktig tilstrekkelig ressurser blir stilt til rådighet for dette arbeidet.

Naturtypebasen

NiN 2.0 skal dokumenteres og publiseres gjennom digitale verktøy med innsynsløsning. Dette er tilsvarende plattform som for «Arter på nett», og sikrer en bedre integrasjon og gjenbruk av tekniske løsninger hos Artsdatabanken. I 2014 har NiN 1.0 blitt lagt over på denne plattformen og NiN 2.0 vil videreutvikles i disse verktøyene frem mot lansering.

Artsdatabanken har lenge fått forespørsler om standardisering av NiN-systemet knyttet til kartdata. Her finnes både nasjonale (SOSI) og internasjonale (ISO) rammeverk, og Artsdatabanken utviklet i 2014 standardiserte tjenester for utveksling av kartdata basert på NiN med dynamiske kodelister. Utviklingen ble gjort i samarbeid med bl.a. Miljødirektoratet og NGU.

Målområde 4: Kommunikasjon

Hovedmål: Artsdatabanken skal være en nyskapende, synlig og respektert formidler av kunnskap om naturmangfoldet.

Kommunikasjon med prioriterte målgrupper

Artsdatabanken fortsatte i 2014 arbeidet med å øke synligheten av virksomheten gjennom aktivitet mot prioriterte målgrupper som samarbeidspartnere, forvaltning og «den naturinteresserte allmennhet».

Nyheter/media

- Det ble produsert 72 nyhetssaker på vår norske nettside og 4 på vår engelske nettside www.biodiversity.no
- Det ble publisert 32 saker på Forskning.no og 3 saker på [Science Nordic](http://ScienceNordic).
- I følge vår medieovervåkingstjeneste er «Artsdatabanken» nevnt 665 ganger i norske medier og «Rødlista» nevnt 1864 ganger

I tillegg til en jevn og god produksjon av nyhetssaker, og et aktivt forhold til media, har vi blant annet:

- Produsert innhold til serien «Ukas art», med publisering på egne nettsider og Forskning.no

- Fått kronikkene «De viktige artene» og «Slipp kunnskapen fri» på trykk i henholdsvis Aftenposten og Nationen. Begge fikk stor oppmerksomhet fra viktige målgrupper
- Foretatt målrettet spredning av informasjon om Arter på nett
- Spredt informasjon om «Dataflytplakaten»: Arbeid for å styrke kunnskapen om hvordan dataflyt i Artsdatabanken fungerer, både eksternt og internt

Brukerdialog

Vi kjører en aktiv og bevisst dialog med samarbeidspartnere og viktige målgrupper for å bedre kunne utvikle produkter og tjenester som er i tråd med brukernes behov.

Dialogen foregår både på daglig basis, og etablert i større prosjekter, som her:

- Gjennomføring av brukerundersøkelse i forbindelse med hvordan brukerne ønsker rødlisteinformasjonen presentert, med over 500 respondenter
- Kartlegging av vår IT-support og kontaktflate mot brukere og etablering av flere tiltak for å forbedre og profesjonalisere dette arbeidet
- Strategisk utsendelse av brosjyren om Artsprosjektet til bl.a Energi- og miljøkomiteen, KUF-komiteen og Trøndelagsbanken

Løpende kontakt

Vi har gjennomført en rekke møter med departementer, direktorater, forskningsinstitusjoner, frivillige organisasjoner og næringsorganisasjoner, og har holdt en rekke foredrag om vårt arbeid i ulike lag og organisasjoner. I tillegg deltar vi i flere i eksterne råd og utvalg hvor vår kompetanse er etterspurt, og det er relevant at vi deltar.

Samarbeid med eksterne aktører

Artsdatabanken har både som mål og tradisjon å samarbeide godt med eksterne aktører, og trykket på dette har vært stort, også i 2014. Eksempler på dette er:

- Optrykk av 4.000 nye «humleplakater» på grunn av stor etterspørsel – i samarbeid med NINA, Hageselskapet og Klima- og miljødepartementet
- Samarbeid i forbindelse med Nettverk for miljølæres årlige kampanje, som i 2014 hadde tema «smådyr i ferskvann»
- Samarbeid med Store Norske leksikon om deling av innhold (bl.a kart, begrepsforklaringer og artsinformasjon)

Internett

Nettsidene er Artsdatabankens viktigste formidlingskanal. Her presenterer vi alle nyheter, produkter og tjenester. Vi er også opptatt av å få til en god flerveis kommunikasjon med våre viktigste målgrupper og samarbeidspartnere, og hovedtyngden av denne aktiviteten foregår via e-post, sosiale medier og andre elektroniske verktøy.

Åpne lisenser

Artsdatabankens policy for åpne data ble innført i 2013. Vi har nå kjørt en prosess som sikrer åpne lisenser på visuelt materiale fra Artsprosjektet som ble levert før innføringen av policyen.

Nye nettsider

I 2014 la vi ned et stort arbeid for å få på plass det engelske nettstedet vårt. Arbeidet med å utvide innhold og funksjonalitet fortsetter inn i 2015. Vi har også jobbet med utvidelse og

videreutvikling av de norske sidene, og jobber til stadighet mot å gjøre dem mer tilpasset brukernes behov.

I tillegg til arbeid med nettsidene har vi jobbet en del med interaksjonsdesign og brukervennlighet i Artskart 2.0 og Artsobservasjoner 2.0, samt innholdsmessig produksjon på nett i forbindelse med NiN 2.0.

Prosjekt om digital innholdsformidling

«Digital innholdsformidling» består av flere prosesser som skal se på helhetlige løsninger for å presentere våre data, både gjennom søk og visualisering/presentasjon av statistikk og data. Dette arbeidet er organisert i tematiske arbeidsområder.

Sosiale media

Vi opplever en jevnt stigende interesse for våre profiler i sosiale medier. Ved utgangen av 2014 hadde vi 2293 følgere på Facebook, dette er en økning på 600 personer fra i fjor. På Twitter har vi per i dag 479 følgere.

Målområde 5: Internasjonal aktivitet

Hovedmål: Artsdatabanken skal ha et internasjonalt engasjement der samhandling med andre aktører skaper synergi og merverdi.

Artsdatabanken er etablert som en institusjon med fokus på nasjonale oppgaver. Samtidig ser vi at våre aktiviteter knyttet til formidling, dataflyt og datadeling om biologisk mangfold kommer stadig sterkere i fokus internasjonalt. I økende grad vil vår egen virksomhet bero på hva som skjer utenfor Norges grenser.

I 2014 har Artsdatabanken prioritert følgende internasjonale aktiviteter:

EUBON

EUBON (European Biodiversity Observation Network) er et europeisk initiativ med mål om å bygge en bedre og mer standardisert infrastruktur for data om arter og naturtyper. Prosjektet er finansiert gjennom EUs 7. rammeprogram. Prosjektet består av et konsortium med 30 institusjoner fra 18 land. Artsdatabanken er med som norsk partner. Prosjektet ledes av Naturhistorisk museum i Berlin.

Prosjektet gjennomførte halvveis-rapportering til EU-kommisjonen i 2014. Rapporten ble godt mottatt og prosjektet ble gitt høy rating. Artsdatabanken bidrar med erfaringer og løsninger på våre områder inn i relevante deler av prosjektet. Evalueringen viser at vi har levert i tråd med forventninger og forpliktelser. Vi har også bidratt ved hjelp av våre nettverk med øvrige norske aktører som kan bidra i prosjektet. Dette gjelder sNorsk Marint Datasenter (NMDC), den nasjonale GBIF-noden og NINA. NINA har etter initiativ fra oss underskrevet en egen MoU med EUBON som «associated partner».

Artsdatabanken har i 2014 særlig deltatt på temaene datamobilisering, Citizen-Science, GAP-analyser og utvikling av nye standarder, Vi deltok også på årsmøtet for EUBON, der det ble avholdt en rekke med andre møter, seminar og workshops innen våre arbeidsområder. Innen den delen av EUBON som omhandler bioinformatikk og standarder avholdes ukentlige skype-møter der vi deltar.

Internasjonal aktivitet knyttet til fremmede arter

EUs COST-aksjon på fremmede arter «Alien Challenge, TD1209» har som mål å legge til rette for økt kunnskapsinnsamling og – deling gjennom et ekspertnettverk. Artsdatabanken har en aktiv rolle i aksjonen og spesielt i arbeidsgruppe 3 som omhandler risikovurdering. I 2014 deltok vi i et arbeidsgruppemøte om dette tema og på NEOBIOTA-konferansen. Ekspertter tilknyttet COST-aksjonen vurderer i 2014-15 inntil et dusin ulike protokoller for risikovurdering av fremmede arter for EU. Artsdatabanken har tilrettelagt den norske protokollen benyttet i 2012 på engelsk for dette formålet, og har i tillegg utarbeidet et kort introduksjonsskriv om fremgangsmåten for risikovurdering av fremmede arter i Norge. Resultatene og tilbakemeldingene vil bli tilgjengelige i 2015.

Miljødirektoratet samarbeider med NOBANIS (European Network on Invasive Species) og Artsdatabanken delte i 2013 resultatene fra risikovurderingene i 2012 med NOBANIS. I 2014 ble norske data på spredningsveier for fremmede arter grundig gjennomgått og levert til NOBANIS, sammen med en beskrivelse av utfordringer ved bruk av ulike klassifikasjoner av spredningsveier og koblinger mellom slike data.

Resultatene fra deltakelse i konferansen «Freshwater Invasives - Networking for Strategy (FINS)» i 2013 ble i 2014 publisert i tidsskriftet *Management of Biological Invasions*, Vol. 5. Artsdatabanken deltok i dette arbeidet.

Artsdatabanken er ‘country editor’ for Norge i Global Register of Introduced and Invasive Species (GRIIS). Utviklingen av GRIIS er støttet av sekretariatet til CBD (konvensjonen for biologisk mangfold) og implementeres innenfor rammeverket til The Global Invasive Alien Species Information Partnership (GIASIP) hvor IUCNs Invasive Species Specialist Group er prosjektleder.

IPBES (Naturpanelet)

FN vedtok i 2010 å etablere “Intergovernmental Science-Policy Platform on Biodiversity and Ecosystem Services” (IPBES), i Norge kalt “Naturpanelet”. Det har lenge vært en uttalt politikk fra norsk side å ha en aktiv rolle i dette, samt å arbeide for å etablere en støtteenhet med fokus på kapasitetsbygging i Trondheim. I denne sammenheng har det blitt stilt midler til disposisjon fra UD for å demonstrere muligheter gjennom utvalgte pilotprosjekter.

Artsdatabanken har bidratt som deltager i pilotprosjekter under det norske initiativet i hhv. India (NINA, Wildlife Institute of India og GBIF) og Costa Rica (NINA, INBio og CATIE). Prosjektet i India ble ferdig i 2014. En viktig leveranse var en internasjonal veileder i bruk og dataforvaltning av data fra viltkamera i regi av GBIF. Artsdatabanken deltok også på en workshop i Costa Rica for å bidra med råd og egne erfaringer innen dataforvaltning og – formidling på nasjonal skala.

LifeWatch

LifeWatch er et europeisk program for “e-Science and Technology Infrastructure for Biodiversity Research”. Det er delvis finansiert av EU-kommisjonen gjennom EUs 7. rammeprogram for forskning.

Artsdatabanken deltok i 2014 i et felles initiativ mellom Danmark, Island, Finland, Norge og Sverige for å opprette et nordisk LifeWatch konsortium. Vår kunnskap om dataflyt, standardisering, åpne data, lisensiering og europeisk samt norsk lovgivning utgjør viktige bidrag til rapporten “Nordic LifeWatch Cooperation”, delfinansiert av NordForsk. Rapporten

ble ferdigstilt i mars 2014 og dokumenterer mulighetene og fordelene ved et nordisk samarbeid innen e-Infrastrukturer og biodiversitet gjennom LifeWatch. En søknad om midler til en tre-dagers konferanse der potensialet for et Nordic LifeWatch-prosjekt skulle diskuteres videre med relevante parter ble sendt inn til NordForsk i februar 2014, men ble ikke bevilget.

Det nordiske LifeWatch konsortiet sendte i mai 2014 et «Letter of Interest» til NordForsk i forbindelse med «Nordic e-Infra-structure Collaboration» (NeIC) om realisering av en nordisk «LifeWatch construction phase», som også Artsdatabanken har signert. Brevet ble godkjent av NeIC-styret som anbefaler etablering av et nytt strategisk område for Environmental Sciences i 2015, hvor nordisk LifeWatch kan være en av flere kandidater for nye e-Infrastructure samarbeidsprosjekter.

Encyclopedia of Life (EOL)

Artsdatabankens nye digitale løsning for formidling av kunnskap om arter vil gradvis fylles med artsdata i årene fremover. I tråd med MOU-en mellom Artsdatabanken og EOL blir disse dataene fritt tilgjengelige under åpne lisenser. Dataene vil bli gjort internasjonalt tilgjengelig av EOL, mens Artsdatabanken vil presentere relevant innhold fra EOL ved siden av eget innhold.

Både Artsdatabanken og EOL signaliserer et behov for innsamling og formidling av artenes egenskaper, roller, tilknytninger og relasjoner (såkalte “traits”) for å kunne sette kunnskap om arter inn en økologisk kontekst. Dialogen om hvordan dette bør skje samkjøres både når det gjelder innhold og utvikling av teknisk infrastruktur. Dette var et viktig tema på et møte med EOL og Naturhistoriska riksmuseet (Sverige) i desember. En hovedkonklusjon i møtet var at Artsdatabankens utviklingsarbeid på «traits» har hatt stor nytte av lærdom fra samarbeidet med EOL. Dette har gjort oss i stand til å starte internt utviklingsarbeid, og at vi lettere kan utveksle data med EOL.

Målområde 6: Organisasjon

Hovedmål: Artsdatabanken skal være en dynamisk organisasjon med fokus på trivsel, produktivitet og samhandling.

Artsdatabanken har kontinuerlig fokus på godt arbeidsmiljø og samhandling, bl.a. gjennom følgende aktiviteter:

- Ukentlige allmøter med informasjonsutveksling. I enkelte av disse møtene er det fokus på spesielle tema, både knyttet til fag og arbeidsmiljø.
- Medarbeidersamtaler: Hver medarbeider i Artsdatabanken har 2 medarbeidersamtaler med direktør pr. år
- Samlinger for ansatte: I 2014 ble det avholdt to samlinger. I mai var vi to dager på Falstadsenteret på Ekne og hadde fokus på personlige egenskaper (DISC-analyse) hos de enkelte medarbeider og hvordan dette bør håndteres i team-arbeid. I november besøkte vi Kirkebyfjellet konferansesenter i Meråker, og gjennomførte to dager med planlegging av aktivitet i 2015.
- Flytting er vitalisering!: I forbindelse med flytting til nye lokaler våren 2013 ble det gjennomført en prosess der alle ansatte fikk medvirke til å sette mål for arbeidsmiljø og samhandling i nye lokaler. Dette arbeidet ble fulgt opp og evaluert i 2014, og dokumenterer at de ansatte er meget godt fornøyd med nye lokaler.

- Løpende dialog mellom direktør og verneombud om saker knyttet til organisasjon og arbeidsmiljø
- Gjennomføring av planprosess for 2015 med betydelig medvirkning fra de ansatte.
- I 2014 ble det innført en prøveordning med trening i arbeidstiden (1 timer pr. uke), iht. retningslinjer fra NTNU sentralt. Ordningen skal evalueres våren 2015, men så langt ser det ut til at dette har en positiv effekt mht. trivsel. Over halvparten av de ansatte i Artsdatabanken benytter seg av ordningen.

Senter for biodiversitet og økosystemtjenester (CEBES: Center for Biodiversity and Ecosystem Services)

De biologiske fagmiljøene (NTNU, NINA, Artsdatabanken) i Trondheim har lenge syslet med idéen om å etablere et Senter for biodiversitet og økosystemtjenester. Våren 2013 ble det sendt en søknad til Forskningsrådet om midler til et pilotprosjekt som skal utrede en slik sentermodell. Forskningsrådet innvilget i høst søknaden med 80 % av omsøkt beløp (800.000 kr).

Artsdatabanken deltok i pilotprosjektet fordi vi anser dette som en strategisk mulighet til å videreutvikle egen institusjon samt å styrke samhandlingen med relevante institusjoner på fagområder med stor betydning for samfunnet. Det er i pilotprosjektet også initiert et godt samarbeid med samfunnsvitenskapelige institutter ved NTNU.

Målet for forprosjektet var å legge grunnlaget for et Senter for biodiversitet og økosystemtjenester som skal være en plattform for kapasitetsbygging, utdanning og utvikling av verktøy for forvaltningen. Det er også et mål å skape et nasjonalt knutepunkt for kontakt mot relevante internasjonale prosjekter og initiativer.

Forprosjektet ble rapportert til Forskningsrådet i august 2014 (vedlegg 2), og det legges i det videre opp til at NTNU leder en interimperiode frem til etablering av senteret. Det er avklart at også SINTEF blir med i interimsstyret.

Artsdatabankens styre har fattet følgende vedtak i saken anledning:

«Styret ser med stor interesse på utredningen om Senter for biodiversitet og økosystemtjenester, og ber direktøren å delta i det videre arbeid i interimperioden.

Styret gir direktøren i fullmakt å skrive under den foreslåtte intensjonsavtalen mellom partene, og i interimperioden arbeide for at senteret får en nasjonal dimensjon.

Styret vil på et senere tidspunkt ta endelig stilling til om Artsdatabanken skal være partner i senteret, og vil i denne sammenheng også ha en prinsipiell diskusjon om Artsdatabankens rolle i senterdannelser.»

IV. Vurdering av framtidsutsikter

Arbeidet med den strategiske planen for 2013-17 (vedlegg 3) har resultert i god forankring av visjon, verdier, målbilde for 2017 og mål/strategier både hos ansatte og styret, og gir Artsdatabanken god retning for det videre arbeid.

1. Plan for virksomheten i 2015

Årsplan og budsjett for 2015 ble vedtatt av styret 02.03.15 (vedlegg 4). Årsplanen er bygd opp rundt mål og strategier i strategisk plan.

I 2014 vil fokuset være å videreføre og utvikle arbeidet med de produkter og tjenester som er etablert, samt å lansere noen nye. Sentrale prioriteringer i 2015 vil være:

- Norsk rødliste for arter 2015 vil bli lagt frem i november 2015. I god tid før dette vil ekspertenes vurderinger bli lagt ut til innsyn slik at institusjoner, organisasjoner og enkeltpersoner som har data som kan bidra til å styrke/justere/endre vurderingene kan få komme med sine innspill.
- Arbeidet med utvikling av versjon 2.0 av typeinndelingen Naturtyper i Norge (NiN) skal ferdigstilles, og vil bli presentert i april 2015. Det vil deretter bli fokus på å implementere NiN i myndighetens arbeid med økt innsats på kartlegging av norsk natur («Kunnskapsløft for naturen»).
- Versjon 2.0 av rapporteringsverktøyet Artsobservasjoner lanseres i april 2015. Vi vil fortsette arbeidet med å styrke bruken av Artsobservasjoner, både i det frivillige apparatet og hos profesjonelle brukere. Det skal også etableres en driftsorganisasjon i samarbeid med ArtDatabanken i Sverige, SABIMA samt svenske og norske myndigheter.
- Artskart vil bli lansert i ny versjon i september 2015. Ny versjon vil inneholde mye ny funksjonalitet som utvider bruksområdene og forbedrer brukervennligheten for prioriterte brukere.
- En omfattende kartlegging av arter er satt i gang innen Artsprosjektet, og mange nye resultater vil bli presentert i 2015. Det vil også settes i gang flere nye kartleggingsprosjekter i 2015. Artsprosjektet vil fortsatt bidra til arbeid med utdanning formidling og infrastruktur, spesielt gjennom arbeidet med forskerskolen i biosystematikk, formidlingstjenesten Arter på nett, navnerregisteret og arbeidet med DNA-strekkoding av arter i Norge.
- I 2015 skal det legges et grunnlag for revisjon av økologiske risikovurderinger av fremmede arter. Metodikken vil bli noe justert og implementert i IKT-verktøy som skal benyttes av ekspertene som skal foreta risikovurderingene. Reviderte risikovurderinger er planlagt å foreligge i løpet av 2017.

Artsdatabanken vil vektlegge samfunnskommunikasjon via media, egne nettsider/sosiale medier og kontakt/dialog med brukere av våre produkter og tjenester. Dette er en grunnleggende forutsetning for at Artsdatabanken skal kunne levere kunnskap som kan anvendes til ulike formål i samfunnet.

Ytterligere informasjon om plan for virksomheten i 2015 finnes i vedlegg 4.

2. Plan for tildelt bevilgning for 2015 (for detaljer, se vedlegg 4)

I 2015 har Artsdatabanken totalt kr. 59.958.833 til disposisjon. Av denne summen er kr. 2.866.833 overførte midler fra 2014 og kr. 57.092.000 er nye tildelinger for 2015. Tilsvarende sum i 2014 var kr. 56.623.500. Situasjonen mht. tildelinger er stabil.

Tildelte midler for 2015 består av følgende bevilgninger:

Kunnskapsdepartementet	kr. 26.465.000
Klima- og Miljødepartementet	kr. 29.850.000
Landbruks- og Matdepartementet	kr. 250.000
NVE	kr. 400.000
Norsk Marint Datasenter	kr. 127.000

I tillegg kommer bevilgningen fra EU knyttet til EU-prosjektet EUBON. Total tildeling i løpet av prosjektperioden (2013-2017) er 113 084 Euro. Artsdatabanken fikk overført 54 653,50 Euro som et forskudd i 2013 (NOK 442 272,53), og vil motta 47 122,10 EURO i 2015. 11 308,40 EURO overføres når prosjektet er ferdig i 2017.

3. Overordnet risikovurdering

Artsdatabanken har i løpet av sine ti operative år lyktes i å befeste sin rolle, og har vært leveringsdyktig i henhold til mandatet. Artsdatabanken har etablert seg som en uavhengig og nøytral leverandør av kunnskap om naturmangfold i Norge, har etablert et godt forhold til kunnskapsleverandører og brukere, og har et godt omdømme i samfunnet. Ved å levere pålitelige faktagrunnlag bidrar Artsdatabanken til en betydelig merverdi i samfunnsdebatten om forvaltningen av norsk natur.

Med bakgrunn i dette ser det ut til at Artsdatabanken i årene som kommer fortsatt vil spille en viktig rolle i Regjeringens politikk knyttet til naturmangfold og en kunnskapsbasert naturforvaltning. Det anses som svært viktig å befeste og styrke denne posisjonen i forbindelse med den kommende stortingsmeldingen om naturmangfold. Det er pr. dato ikke bekreftet når denne legges frem for Stortinget, men det er trolig snakk om våren 2016.

Det foreligger gode muligheter for å videreutvikle Artsdatabankens produkter og tjenester innenfor rammen av det nåværende mandatet. Både nasjonalt og internasjonalt er etterspørselen etter ny kunnskap økende.

Artsdatabankens aller største utfordring per 2014 er å ha nok ansatte til å håndtere økende etterspørsel. Dette kan bli en stadig større utfordring, bl.a. i forbindelse med Regjeringens satsing på «Kunnskapsløft for naturen» som kom på plass i forbindelse med statsbudsjettet for 2015. En stab med kun 13 fast ansatte og med store oppgaver er veldig sårbar i forhold til leveransedyktighet hvis uforutsette hendelser (sykdom, omprioriteringer etc.) skulle oppstå. Dette er en reell risiko i Artsdatabanken.

Artsdatabanken har nådd et punkt hvor både bemanning og økonomi gir lite rom for videre utvikling ut over dagens portefølje. Hvis ikke dette løses foreligger en risiko for stagnasjon. Eventuelle nye oppgaver i 2015 og fremover må følges av friske midler.

V. Regnskap for 2014

Regnskapet for 2014 ble godkjent av styret i styremøte 02.03.15. Her oppgis nøkkeltall fra regnskapet, for detaljer henvises det til vedlegg 5.

Artsdatabanken hadde i 2014 kr. **61.261.766**. til disposisjon.

Totalt forbruk i 2014 var kr. **58.527.118**. Av dette var kr. 15.629.341 (26,7 %) knyttet til lønn/drift og kr. 42.897.777 (73,3 %) var knyttet til prosjekter.

Kr. **2.734.648** overføres til 2015, noe som utgjør 4,5 % av budsjettet i 2014. Av de midlene som overføres kom i overkant av 1,7 mill. inn på vår konto i desember 2014.

Artsdatabankens regnskap inngår i NTNUs totale regnskap, og rapporteres til KD via NTNUs årlige rapportering.

